

LANDSSAMBAND LÍFEYRISSJÓÐA

Alþingi
Erindi nr. P 121/1817
komudagur 29.4.1997

Reykjavík 29. apríl 1997

Alþingi,
Efnahags- og viðskiptanefnd,
Þórshamri v/Templarasund,
150 - Reykjavík.

Umsögn um frumvarp til laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða:

Landssamband lífeyrissjóða hefur um langt árabil hvatt til lagasetningar um starfsemi lífeyrissjóða en nauðsynlegt er að heilstæð löggjöf sé til um starfsemi sjóðanna. Þrátt fyrir að ekki hafi verið í gildi löggjöf um fyrrgreint málefni er ljóst að uppbygging lífeyrissjóðakerfisins hefur tekist á margan hátt vel eins og kemur fram í eftirfarandi málsgrein í greinargerð frumvarpsins:

“Nú er svo komið að óhætt er að fullyrða að með samkomulagi aðila vinnumarkaðarins árið 1969 hafi tekist að byggja upp lífeyristryggingakerfi á Íslandi sem jafnast á við það besta í heiminum. Til að undirstrika þetta má geta þess að ýmsar þjóðir eru nú í óða önn að breyta lífeyriskerfum í hátt við það, sem Íslendingar búa við.”

Með tilliti til ofangreindrar staðreyndar leggur stjórn Landssambands lífeyrissjóða ríkan varhug við því að grundvallarbreytingar séu gerðar í fljótfærni vegna þröngra sérhagsmuna banka, verðbréfafyrirtækja og tryggingafélaga á íslenska lífeyrissjóðakerfinu í núverandi mynd.

Grunnforsenda í uppbyggingu lífeyriskerfisins er að sama fjárhæð iðgjalds sem móttekin er af lífeyrissjóði veiti sömu réttindi óháð aldri þess er iðgjaldið innir af hendi, kynferði eða hvaða starfi viðkomandi gegnir.

Því varar LL við hugmyndum (t.d. í frumvarpsdrögum, en sem dregnar voru til baka í framhaldi af yfirlýsingu forsætisráðherra) sem viðraðar hafa verið um þak á iðgjaldsgreiðslur til sameignarsjóðanna en yrðu þær að veruleika hefði það í för með sér að ekki verður unnt að halda óbreyttri stefnu um grundvallarforsendur íslenska lífeyriskerfisins.

Lífeyrissjóðunum yrði þar með gert ókleyft að lofa samskonar réttindum óháð aldri og kynferði þess er iðgjaldið ynnir af hendi.

Athugasemdir við einstakar greinar:

2. gr.

Með þessari grein er grundvellingur kippt undan verðbréfasparnaði fjölmargra einstaklinga í séreignarsjóðum sem fyrir misskilning hafa verið kallaðir lífeyrissjóðir í gegn um árin og hafa fengið staðfestar reglugerðir í fjármálaráðuneytinu sem slíkir. Í þessu samhengi vitna gjarnan talsmenn þessa sparnaðar til þess að slíkt fyrirkomulag lífeyrissparnaðar sé vel þekkt bæði í Evrópu og Bandaríkjunum. Þeim láist hins vegar að geta þess að til þess að slíkur einkasparnaður njóti skattfrelsis í viðkomandi álfum skuli sparnaðinum breytt í ævilanga lífrentu við töku lífeyris. Að inneignin greiðist út á 10 árum, eins og hér á landi, með tilkynningu til lífeyrisþegans þegar inneignin er uppurin, þekktist ekki annars staðar.

Þar sem þetta fyrirkomulag hefur viðgengist með vitund og vilja stjórnvalda í á annan áratug verður að skoða það sem sérstakt viðfangsefni til lagfæringar án þess að rústa grunnforsendum samtryggingarsjóðanna. Finna þarf lausn á lífeyrishögum einstaklinga sem sparað hafa í séreign sem kollvarpar ekki samtryggingarhugsun lífeyriskerfisins. Þak á iðgjöld til sameignarsjóða til þess að ráða bót á ofangreindu vandamáli myndi búa til mun stærra þjóðhagslegt vandamál þegar til lengri tíma væri litið

Í annari grein frumvarpsins er ekki vísað til “lífeyrissjóðs viðkomandi starfsstéttar eða starfshóps“ eins og í lögum um starfskjör launafólks og skyldutryggingu lífeyrisréttinda nr. 55/1980. Því er gerð eftirfarandi tillaga að orðalagi greinarinnar í heild sinni:

“Öllum launamönnum og þeim sem stunda atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi er skylt að tryggja sér lífeyrisréttindi með greiðslu iðgjalds til lífeyrissjóðs í samræmi við ákvæði laga þessara frá 16 til 70 ára aldurs. Tryggingarskyldu skal fullnægt með greiðslu iðgjalds til lífeyrissjóðs viðkomandi starfsstéttar eða starfshóps eins og nánar er kveðið á um í hlutaðeigandi kjarasamningi eða sérlögum. Um lífeyriskjör og aðild að lífeyrissjóði fer að öðru leyti eftir ákvæðum hlutaðeigandi kjarasamninga eða sérlaga.”

Verði fyrrgreind heildarbreyting ekki ofan á er til vara lögð til eftirfarandi breyting tengd ráðningarsamningi:

Í 2.mgr. 2.gr er m.a. gert ráð fyrir að aðild að lífeyrissjóði geti ákvarðast af ráðningarsamningi sem samkvæmt orðalagi greinarinnar fær hliðstæða réttarstöðu og kjarasamningur stéttarfélags. Í greinargerð er reyndar kveðið á um að aðild að lífeyrissjóði samkvæmt ráðningarsamningi og einhliða ákvörðun vinnuveitanda um val á lífeyrissjóði eigi við kveði sérlög eða kjarasamningur stéttarfélags ekki á um annað.

Telji menn að ekki verði komist hjá tilvísun til ráðningarsamnings í greininni þarf orðalag málgreinarinnar í frumvarpinu að vera mun skýrari þannig að hugsun sú sem fram kemur í greinargerðinni skili sér. Þess vegna er hér með gerð tillaga um breytt orðalag á 2.mgr. 2.gr.:

“Um aðild að lífeyrissjóði fer eftir því sem kveðið er á um í sérlögum, kjarasamningum stéttarfélaga og atvinnurekenda eða ráðningarsamningum, enda sé lögum eða kjarasamningum ekki til að dreifa, og í samþykktum hlutaðeigandi lífeyrissjóðs.”

5. gr.

Um efni 3.mgr. 5.gr. vísast til athugasemda við 8. gr.

6. gr.

Gerð er athugasemd við 2. mgr. 6. gr. og mælt með því að sama fyrirkomulag verði viðhaft og nú gildir hjá lífeyrissjóðum almennt þ.e. að gjalddagi iðgjalda sé 10. næsta mánaðar og eindagi síðasti virki dagur þess mánaðar vegna iðgjalda næstliðins mánaðar.

8. gr.

Lagt er til að við greinina bætist nýr 4. töluliður:

“Lífeyrissjóðir sem hafa starfsleyfi samkvæmt ákvæðum laga þessara.”

Margvísleg rök mæla með því að starfandi lífeyrissjóðir fái heimild til að taka við viðbótariðgjaldi til séreignardeildar. Í stuttu máli má þar m.a. nefna:

1. Lífeyrissjóðirnir hafa tekið við lífeyrissparnaði landsmanna um áratuga skeið og hafa þeir komið sér upp viðamikilli þekkingu og reynslu varðandi innheimtu iðgjalda til sjóðanna og umsýslu þeirra.
2. Augljóst rekstrarhagræði felst í því að viðbótariðgjaldi sé skilað til lífeyrissjóðs launamannsins sem þegar veitir viðtöku lágmarksiðgjaldinu í því tilviki að launamaðurinn óskar þess.
3. Rekstrarkostnaður lífeyrissjóða er lágur, ekki síst í samanburði við þá aðila sem tilgreindir eru í 8. grein frumvarpsins.

4. Að lífeyrissjóðunum verði gert kleyft að taka við viðbótariðgjöldum mun auka lífeyrissparnað með þjóðinni en ljóst er að öflugur lífeyrissparnaður hefur m.a. átt stóran þátt í markvissari viðskiptum á verðbréfamarkaði og stuðlað að hagstæðari lánskjörum ríkissjóðs á erlendum lánamörkuðum.
5. Ekki verður séð í greinargerð frumvarpsins að viðhlýtandi rök séu færð fyrir því að lífeyrissjóðum sé óheimilt að taka við viðbótariðgjaldi nema sem rynni til samtryggingar enda munu lífeyrissjóðirnir starfa á grundvelli þessara laga sem kveða á um eftirlit með starfsemi og rekstri sjóðanna.
6. Þá má benda á að stefnumörkun um móttöku viðbótariðgjalds hefur þegar verið mörkuð á Alþingi með samþykkt nýlegra laga um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins og Söfnunarsjóð lífeyrisréttinda.

10. gr.

Í 1. mgr. vantar orðið “lífeyrissjóðir”.

III. kafli

Breyting á 8. grein frumvarpsins þess efnis að lífeyrissjóðir fái heimild til móttöku viðbótariðgjalds í séreignardeild kallar á breytta fyrirsögn kaflans þannig: **“Réttindi í samtryggingardeildum lífeyrissjóða.”**

24. gr.

Samkvæmt samningum aðila vinnumarkaðarins um lífeyrismál er gert ráð fyrir að tryggingafræðilegar úttektir skuli framkvæmdar árlega.

30. gr.

Lagt er til að 2.mgr. verði breytt þannig að heimilt verði að boða til ársfundar með auglýsingu í dagblöðum með tryggilegum hætti. (Sjóðfélagar í stærstu lífeyrissjóðum skipta tugum þúsunda - í einstaka tilviki allt að 100.000).

36. gr.

2.mgr.

Í þriðja tölulið leggjum við til að miðað sé við 55% af markaðsvirði hvort heldur um er að ræða íbúðarhúsnæði eða atvinnuhúsnæði.

5.mgr.

Ekki verður séð með hvaða rökum lífeyrissjóði er meinað að eiga yfir 10% eignarhlut í einstöku fyrirtæki enda eru slíkar kvaðir ekki settar á aðila eins og banka og tryggingafélög. Nægjanlegt er að tiltaka um leyfilega heildarskuldbindingu einstaks aðila gagnvart lífeyrissjóði bæði hvað varðar skulda- og hlutabréf m.v. hreina eign lífeyrissjóðsins.

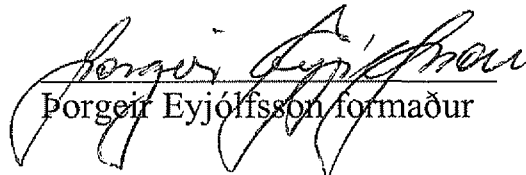
38. gr.

Óeðlilegt er að hafa fortakslaut ákvæði í lögnum um að lífeyrissjóði sé óheimil lántaka í tengslum við fjárfestingar. T.d. getur átt sér stað við útgáfu hlutabréfa að forkaupsréttarhöfum er boðinn greiðslufrestur og lífeyrissjóðurinn hefði því lakari stöðu en aðrir hluthafar að nýta sér greiðslufresti í tengslum við hlutabréfaútgáfuna.

Niðurlag

Landssamband lífeyrissjóða harmar að ekki skuli hafa verið leitað til þess um samstarf við undirbúning frumvarpsins. Þýðingarmikið er að sem víðtækust samstaða skapist um þær breytingar sem gera þarf á frumvarpinu sem hér er til umfjöllunar og er LL tilbúið til samstarfs með þingnefnd og stjórnvöldum um þá vinnu.

Virðingarfyllst,
f.h. Landssambands lífeyrissjóða


Þorgeir Eyjólfsson formaður